

MINISTERUL EDUCAȚIEI

Anca VLAICU Corina-Maria BUZOIANU Mihaela VLIONCU
Iulia ANGHEL Simona DOBRESCU

6

Limba și literatura română

Manual pentru clasa a VI-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Deșteaptă-te, române!

Versuri: Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moartea!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Cuprins

Ghid de utilizare a manualului / 8
Evaluare inițială. Test / 14

Unitatea de învățare	Lecții	Limba română
Unitatea I DESPRE ADEVĂR ȘI DREPTATE	Lectură. <i>Cinci pâini de Ion Creangă</i> / 20 Limba română. Verbul. Modul conjunctiv / 22 Limba română. Verbul. Modul condițional-optativ / 24 Lectură. Momentele subiectului / 26 Comunicare orală. Ascultarea activă / 27 Redactare. Rezumatul / 30 Interculturalitate. Valori etice în legendele popoarelor (I) / 32 Evaluare. Test / 40 Clubul de lectură / 44	Verbul. Moduri verbale și timpurile lor: conjunctivul și condițional-optativul
Unitatea II DESPRE UMOR	Lectură. <i>Testul și extraterestrul de Carmen Tiderle</i> / 52 Lectură. Versificația / 54 Limba română. Despărțirea în silabe / 56 Lectură. Autor. Narrator. Personaje / 58 Limba română. Limba vorbită și limba scrisă / 60 Comunicare orală. Contextul de comunicare / 62 Redactare. Tiparul narativ / 64 Interculturalitate. Valori etice în legendele popoarelor (II) / 68 Evaluare. Test / 76 Clubul de lectură / 80	Ortografie și ortoepie. Despărțirea cuvintelor în silabe (principiul fonetic). Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat. Variație stilistică. Limbă vorbită. Limbă scrisă.
Unitatea III DESPRE RESPECT	Lectură. <i>D-I Goe... de I.L. Caragiale</i> / 84 Lectură. Dialogul în textul literar / 88 Lectură. <i>Bivolul și coțofana de George Topîrceanu</i> / 90 Lectură. Limbajul figurat. Enumerația / 92 Limba română. Substantivul. Cazul / 93 Limba română. Pronumele / 95 Comunicare orală. Dicția / 96 Redactare. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă / 98 Interculturalitate. Proverbe și expresii populare / 100 Evaluare. Test / 102 Clubul de lectură / 106	Substantivul. Cazul. Articolul genitival. Punctuația vocativului. Pronumele personal (flexiune cazuală). Pronumele reflexiv (diferența dintre pronumele reflexiv și pronumele personal). Aspecte ortografice

Lectură	Comunicare orală	Redactare	Interculturalitate
Textul narativ literar. Momentele subiectului/ etapele acțiunii	Strategii de ascultare activă: verificarea gradului de înțelegere a mesajului prin formularea unor întrebări de clarificare, de reformulare; semnale nonverbale de încurajare. Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: parafrizare, informații explicite și implicite, rezumare	Rezumatul	Valori etice în legende populare
Textul narativ literar. Versificație: rima, strofa, măsura versurilor. Instanțele comunicării narative: autor, narator, personaje. Narațiunea la persoana I. Narațiunea la persoana a III-a	Contextul de comunicare: locul și momentul interacțiunii, relația dintre interlocutori, identitatea interlocutorilor, cunoștințele comune legate de tema discuției	Tipare textuale de structurare a ideilor: narativ. Etapele scrierii, cu accent pe: a) planul textului; b) redactarea ciornei și a lucrării pe baza planului. Adecvarea la temă	Valori etice în legende populare
Textul narativ literar. Dialogul în textul literar. Strategii de interpretare a textului. Interpretarea limbajului figurat. Enumerația	Dicția: importanța ei în interacțiunile verbale	Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă	Valori ale culturii populare în spațiul românesc

Unitatea de învățare	Lecții	Limba română
Unitatea IV DESPRE EMOȚII	Lectură. <i>Dimineața de Vasile Alecsandri</i> / 112 Limba română. Sensurile cuvintelor / 114 Lectură. Limbajul figurat. Epitetul / 116 Lectură. <i>Musafirul de Emil Gârleanu</i> / 118 Lectură. Reprezentări mentale / 122 Limba română. Adverbul / 124 Limba română. Omonimele / 126 Limba română. Posibilități combinatorii ale cuvintelor / 128 Comunicare orală. Comunicarea intențiilor / 131 Redactare. Tiparul descriptiv (I) / 133 Redactare. Tiparul descriptiv (II) / 136 Interculturalitate. Valori ale culturii populare în spațiul românesc / 139 Evaluare. Test / 140 Clubul de lectură / 144	Adverbul. Tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc). Gradele de comparație. Cuvântul: formă și sens (sensul de bază și sensul secundar; sensul propriu, sensul figurat). Rolul contextului în crearea sensului. Cuvinte polisemantice. Omonime. Posibilități combinatorii ale verbului. Predicatul nominal. Verbul copulativ a fi; numele predicativ. Prepoziția. Posibilități combinatorii ale substantivului. Posibilități combinatorii ale adjectivului. Posibilități combinatorii ale pronumelui
Unitatea V DESPRE IMAGINAȚIE	Lectură. <i>Fantezia oamenilor de știință de Alexandru N. Stermin</i> / 154 Lectură. Textul argumentativ / 156 Lectură. <i>Cititorii secolului 21</i> / 158 Lectură. Interese și atitudini față de lectură / 160 Limba română. Rolurile cuvintelor în propoziție / 162 Limba română. Legătura dintre rolul unui cuvânt în propoziție și forma sa / 168 Comunicare orală. Stilul de comunicare / 169 Redactare. Tiparul explicativ / 171 Redactare. Calitățile stilului / 176 Interculturalitate. Limba română în Europa și în lume / 178 Evaluare. Test / 180 Clubul de lectură / 184	Acordul numelui predicativ. Subiectul neexprimat (inclus, subînțeles). Substantive colective. Substantive defective. Complementul. Complementul direct, complementul indirect în dativ și complementul prepozițional. Circumstanțialul de mod, circumstanțialul de timp, circumstanțialul de loc. Anticiparea și reluarea prin clitice pronominale în cazul unor complemente. Norme de punctuație (virgula). Substantivul: corelarea funcției sintactice cu cazul morfologic
Evaluare finală. Test / 188		

Competențe generale și specifice

1. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral

- 1.1. Rezumarea, pe baza informațiilor explicite și implicite, a unor pasaje din diverse tipuri de texte orale narative, monologate și dialogate
- 1.2. Prezentarea unor informații, idei, sentimente și puncte de vedere în texte orale, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate
- 1.3. Adecvarea comunicării nonverbale și paraverbale la o situație dată, evidențiind ideile și atitudinile, în situații de comunicare față în față sau mediată
- 1.4. Participarea la interacțiuni verbale simple cu mai mulți interlocutori, având în vedere cantitatea și relevanța informației transmise și primite

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

- 2.1. Corelarea informațiilor explicite și implicite din texte literare și nonliterare, continue, discontinue și multimodale
- 2.2. Rezumarea unor texte cu grade diverse de dificultate
- 2.3. Prezentarea unor răspunsuri personale, creative și critice pe marginea unor texte diverse
- 2.4. Manifestarea preocupării de a înțelege diverse tipuri de texte citite
- 2.5. Identificarea strategiilor de lectură, a volumului și a diversității materialelor citite

3. Redactarea textului scris de diverse tipuri

- 3.1. Redactarea unui rezumat, a unui text, pe un subiect la alegere, având în vedere etapele procesului de scriere și structurile specifice, pentru a comunica idei și informații sau pentru a relata experiențe trăite sau imaginate

Lectură	Comunicare orală	Redactare	Interculturalitate
Textul descriptiv literar. Strategii de interpretare. Limbajul figurat (epitetul). Strategii de înțelegere: reprezentări mentale	Performarea actelor de limbaj: relația dintre structura lingvistică a actului de limbaj, intenția de comunicare și efectul actului de limbaj	Tipare textuale de structurare a ideilor: descriptiv	Valori ale culturii populare în spațiul românesc
Textul argumentativ. Interese și atitudini față de lectură. Strategii de interpretare: discuții pe marginea textelor citite	Atitudini comunicative: interes, curiozitate, implicare, cooperare în activități de grup. Inteligența emoțională: exprimarea adecvată a emoțiilor	Tipare textuale de structurare a ideilor: explicativ, narativ-descriptiv (prezentarea unui proces ca succesiune de etape). Elemente auxiliare în scriere (paranteze, sublinieri). Prezentarea textului: tabele corelate cu conținutul textului. Proprietatea termenilor, puritate și adecvare situațională, originalitate	Limba română în Europa. Comunitatea lingvistică a vorbitorilor de limbă română de pretutindeni

- 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unui text complex, cu integrarea unor tabele
- 3.3. Adecvarea textului scris la situația și scopul de comunicare
- 3.4. Analizarea dificultăților de redactare, oferind soluții, pe baza criteriilor propuse de profesor și discutate cu colegii

4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

- 4.1. Utilizarea structurilor sintactice și morfologice de bază ale limbii române standard pentru înțelegerea și exprimarea corectă și precisă a intențiilor comunicative
- 4.2. Aplicarea conștientă a achizițiilor lexicale și semantice de bază, din limba română standard, pentru exprimarea corectă a intenției comunicative

- 4.3. Valorificarea achizițiilor fonetice de bază, în realizarea propriei pronunții și scrieri și pentru evaluarea pronunției și scrierii celorlalți, prin raportarea la normă, cu scopul corectării erorilor în comunicare
- 4.4. Utilizarea deprinderilor dobândite pentru monitorizarea corectitudinii comunicării, prin raportarea la normă
- 4.5. Redactarea unor texte, valorificând gândirea logică și competența lingvistică, în procesul de învățare pe tot parcursul vieții

5. Exprimarea identității lingvistice și culturale proprii în context național și internațional

- 5.1. Investigarea unor obiceiuri și tradiții românești și ale unor comunități etnice de pe teritoriul României
- 5.2. Analiza unor elemente comune identificate în cultura proprie și în cultura altor popoare

Ghid de utilizare a manualului tipărit

Manualul cuprinde: **varianta tipărită + varianta digitală** (similară cu cea tipărită, completată cu activități multimedia interactive de învățare – AMII).

Anul acesta, vei descoperi lucruri noi despre **dreptate, adevăr, umor, respect, emoții și imaginație** prin intermediul textelor din manual, grupate în jurul temei **EU ȘI LUMEA DIN JURUL MEU**.

Manualul are o structură inedită și modernă, care îți permite să studiezi limba și literatura română folosind **metoda comunicativ-funcțională**. Manualul include o selecție de **texte** grupate în jurul a cinci teme. Acestea reprezintă un prilej pentru prezentarea și exersarea noțiunilor noi.

Manualul conține **5 module** (unități de învățare). Fiecare modul este structurat similar, în trei părți. Partea I include activități de predare-învățare legate de texte în secțiunile **Lectură, Limba română, Comunicare orală, Redactare, Interculturalitate**. Partea a II-a este dedicată evaluării (**Test**), iar partea a III-a – activităților postevaluare (**Clubul de lectură**).

Clubul de lectură

Conținuturile învățării, conform programei școlare

Include activități prin care fie să aprofundezi și să consolidezi într-un mod relaxant ceea ce ai învățat, fie să revii asupra conținuturilor, acolo unde testul îți arată că mai ai de lucru.

Îți oferă noi texte care se aseamănă prin temă sau mesaj cu cele studiate. Vei descoperi noi legături între texte și, prin aceasta, noi idei.

Metode de evaluare

Testele standardizate verifică competențele formate. Sunt construite după modelul **evaluărilor naționale**. Conțin exerciții **gradate ca dificultate**, cu itemi **obiectivi, semiobiectivi și subiectivi**.

Manualul include și **metode complementare de evaluare**, de tipul: portofoliu, proiect, investigație, fișă de observare (detalii la pagina 12).

Autoevaluarea te ajută să determini nivelul la care ai reușit să ajungi și te motivează să mergi mai departe. La finalul fiecărei unități, poți completa **o fișă de observare** cu întrebări diverse, pentru a înțelege mai bine ce ai învățat. Testele, proiectele, investigațiile, portofoliul includ (după caz) **bareme de notare, indicații de rezolvare** sau **răspunsuri** în varianta digitală.

lectură | Despre imaginație **UNITATEA V**

- pentru informația cunoscută, pentru datele care confirmă ceea ce știți deja;

- pentru informația nouă, cea pe care a aflat-o;
- pentru informația care intră în contradicție cu ceea ce știa;

pentru informația care necesită documentare suplimentară, întrucât pasajele respective conțin neclarități, confuzii și ridică întrebări.

c. **După lectură** Discută pe marginea textului și a notițelor.

Discuțiile pe marginea textelor citite reprezintă o bună strategie de interpretare. Acestea au următoarele avantaje:

- sprijină colaborarea și comunicarea dintre
- ajută la rezolvarea neclarităților identificate în lectură.

IDEI

IDEI Jurnal de lectură.

1. Ține un **jurnal de lectură**.
2. Completează **fișa de lectură** pentru fiecare carte.
3. Fă-ți **abonament la bibliotecă** (poate fi una publică sau o bibliotecă digitală).

Descoperă activități multimedia
în manualul digital.

161

Pictogramele colorate indică prezența a cel puțin unui tip de AMII pe pagina dublă deschisă a manualului digital.

UNITATEA 1 Despre adevăr și dreptate | evaluare

TEST

SUBIECTUL I
Citește fiecare dintre textele următoare pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

Adevărul în strai de poveste

[illegible]

Textul 2

Când ajunse la
o carte mare și o
Anișoara Blăniș

amând începuse să dea cu limba
pagină, în căutarea mâncării.

Namănu-l Hogea a început să se dealea cu mijlocul
— Măgarul meu este atât de stupid, în-
cât îl pot amăli ca să creeze, spune
— Alina, ce mai aştept? Învăţă să
chiar cântă Pentu asta, şi doar tu kuni, spune
Toma Lăpăş.

Hogea plecă acasă şi începu să se antreneze
măgănd. Aşa că în fiecare zi, în fiecare
zi, întreaga familie (mai că şi înveţi măgănu-
la să înţoarcă păgănu cu limba ca să gâ-
nuască mincarea. Cu toate trile înainte să ex-
prie cele trei kuni date de Tăpăş Hogea
înceu să şi mai înveţe măgănu-l Hogea

Animălu! Măgănu! Începu să dea cu limba
câmpu, cu păgănu, în câtuţul
câmpu. Găsi gănu, de mândă, începu să
ragă de păgănu.

Toma Lăpăş se uită la măgar mai de
aproape la Hogea.

— Acesta este un mod foarte ciudat
de a cântă

— Hogea din imediat şi spune
— Da, dar acesta e modul în care cântă
un măgar!

UNITATEA 1 Despre adevăr și dreptate | evaluare

Metformin 500 mg in doses

5. Notăți, din textul I, numele celor două personaje. 2 puncte
6. Scrie în căsuța liberă corectitudinea răspunsului corect, validând informațiile din textul I. 2 puncte
7. Măina Poezei este pusă din:
- a) personificări;
 - b) personificații și comparații;
 - c) cuvinte amoroase, personificații și comparații emoționale;
 - d) cuvinte amoroase.
- Răspunsul corect: ☐
8. Notăți, C.N. în dreptul frazei enunț pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din cele două texte. 6 puncte
	Adevărat	Fals
Demetrii, Adela și colindul prin lume sunt oprit.	☐	☐
Poezia va a fi tăcută în băncă Adela.	☐	☐
Adela și Adela intră în poezie este primit cu rețineră în casele amoroase.	☐	☐
Timur Lenk îl înalță pe mîștrul lui Hoșia.	☐	☐

lui Hoge.		
Hogea își învață măgarul să citească.		
Țimp de trei zile, Hogea nu-și mai hrănește măgarul.		

6. Relatare întâmplarea care corespunde intrigii în textul 2. 6 puncte
7. Alege răspunsul corect.
Un element de conținut comun celor două texte date este tema adevărului. A/F 6 puncte
8. Crezi că, în ultima sa replică, Hogea spune de adevărat? Motivează-9 răspunsul, în 30-50 de cuvinte, valorificând textul 2. 6 puncte
9. Momentul un text literar studiat la clasa ta este...

9. Numerele un text literar studiat la clasa sau citit ca lectură suplimentară în care un personaj minte pentru a obține ceea ce dorește. Dă exemplul de o secvență relevantă din text.

6 puncte

evaluare | Despre adevăr și dreptate **UNITATEA I**

! **Barra** **unoStond** **onst** **die** **testel** **1** **trache**

5. Răscire următorul enunț din textul 1, trecând verbele la modul condițional prezent, timp prezent: Acesta strălucise de frumusețe împrejuri luminoși din jur. 6 puncte
6. Alcătuiește o propoziție dezvoltată deosebi pentru, al cărei predicat să fie exprimat printr-un verb la condițional optativ. 6 puncte
7. Dacă te-ai întâlni cu Adevărul, ce i-ai întreba? Formulază întrebarea într-o propoziție interogativă dezvoltată. 6 puncte
8. Un copil grăbit notează în jurnalul său textul de mai jos. Răscire-l, corectând greșelile de orice natură! 6 puncte

Alteza, la școală, am citit o poveste interesantă, dar mi-e nu mia venit să cred că adevărul poate fi trist. Mi-ar place să fac o viață astfel încât toată lumea să îndrăgească poveștile, iar visele noastre să devină realitate.

- SUBIECTUL AL 8-LEA** 20 de puncte
- Redactează rezumatul textului 2, în 30-50 de cuvinte, respectând pașii învățați și ținând cont de
-

Punctajul pentru text se acordă astfel:

Ghid de utilizare a manualului digital

Cu un singur click, pătrunzi în minunata lume a manualului digital. Aici vei descoperi numeroase activități multimedia interactive de învățare (AMII) legate de tema lecției. Acestea sunt evidențiate în varianta digitală și în cea tipărită prin simbolurile următoare: .

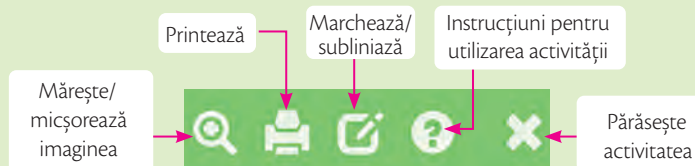
Manualul digital îți permite să exersezi și să aprofundezi în ritmul tău. Ai la dispoziție bareme de notare, exerciții cu răspuns inclus etc.

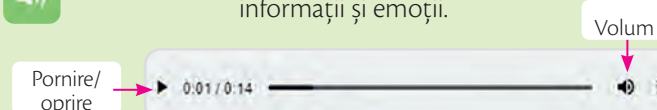
În clasă sau online, ești mereu alături de colegi și de profesori prin lecții interactive, folosind varianta digitală a manualului.

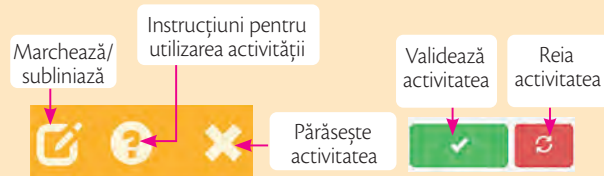
AMII STATICE Tipărești fișe și teste (cu spații de lucru).

AMII AUDIO Ascultă texte pentru a identifica informații și emoții.

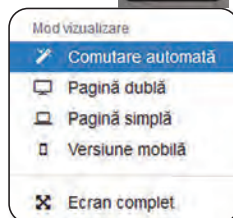
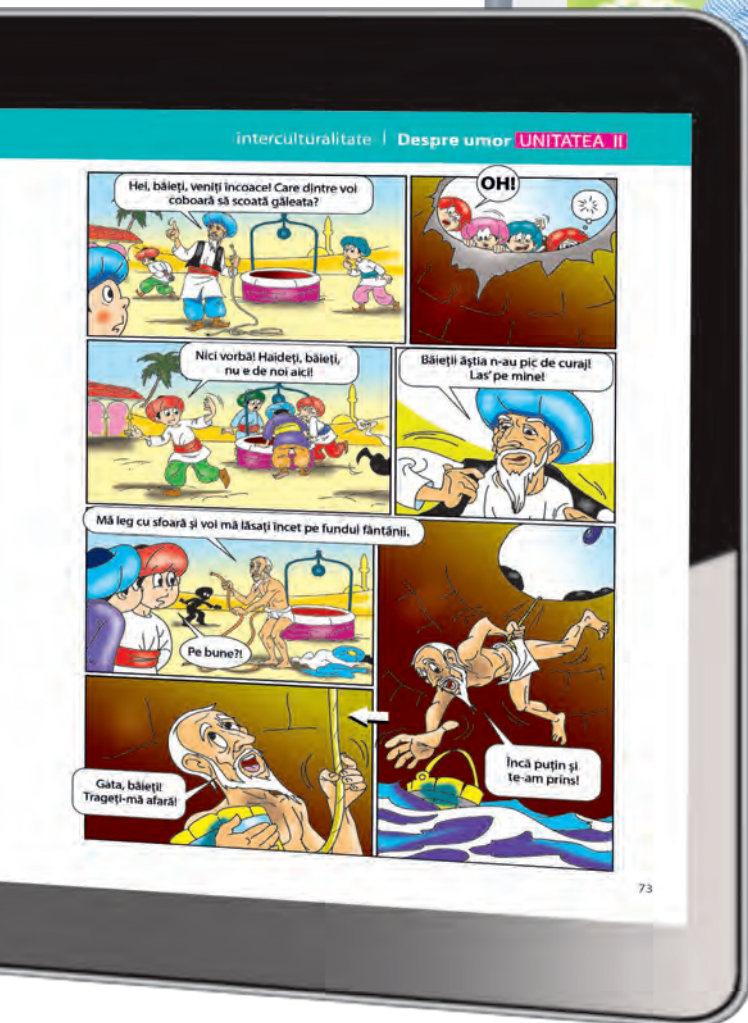

AMII INTERACTIVE Te autoevaluezi rapid prin teste cu verificare inclusă.

Folosești uneltele de desenare și personalizezi manualul în lecții digitale fascinante.

Mod vizualizare

Textul se adaptează și îl poți citi ușor de pe orice dispozitiv.

AMII ANIMATE

Urmărești **materiale audio/video** despre subiectul lecției.

Instrucțiuni pentru utilizarea activității

Marchează/
subliniază

Părăsește
activitatea

Start/
pauză

Stop

Investigația. Proiectul. Prezentarea. Portofoliul

Pe parcursul acestui an, la orele de limba și literatura română vei realiza proiecte, prezentări, investigații, vei completa fișe de observare și vei crea un portofoliu de lucrări. Toate aceste **metode complementare de evaluare** te vor ajuta să îți urmărești progresul.

Investigația este o cercetare atentă cu scopul de a descoperi răspunsuri la întrebări importante. Cele trei etape ale investigației sunt: definirea problemei cercetate, alegerea metodei de strângere a informațiilor (de exemplu, un chestionar etc.) și prezentarea rezultatelor (concluziilor) investigației.

Pentru a te autoevalua, poți verifica dacă tu și colegii ai cooperat (în cazul unei investigații de grup), dacă ai urmat pașii investigației și ai lucrat îngrijit/organizat, dacă ai dat dovadă de creativitate în găsirea de soluții.

Prezentarea

Realizarea unei prezentări îți oferă posibilitatea de a afla mai multe despre un anumit subiect, dar și de a-ți exersa exprimarea scrisă și orală. Prezentarea poate fi în format tipărit sau digital.

Pentru a realiza o prezentare pe orice temă, urmează pașii:

Pasul 1. Planificarea. Realizează un plan al prezentării (minimum trei idei legate de temă).

Pasul 2. Redactarea. Redactează textul pe ciornă.

Pasul 3. Editarea textului.

Pasul 4. Prezentarea. Prezintă rezultatul în fața clasei, folosind mijloace clasice sau digitale.

Proiectul presupune realizarea unei cercetări sau a unui produs/eveniment (de exemplu, o expoziție de imagini însoțite de explicații) pe o anumită temă. Proiectul poate fi produsul unei munci individuale sau colective care se întinde pe o perioadă mai lungă (câteva săptămâni, un semestru sau chiar un an) și necesită organizare și consecvență.

Etapele proiectului sunt:

- stabilirea temei
- colectarea datelor (sau a unor imagini și obiecte ilustrative)
- organizarea datelor sau a obiectelor
- definitivarea produsului.

Elementele componente ale unui proiect sunt:

- titlul/tema
- cuprinsul (organizarea pe secțiuni)
- introducerea (în cazul proiectelor scrise)
- elementele de conținut (idei sau obiecte, organizate pe categorii)
- concluziile/ideea de bază pe care o descoperi
- lista surselor folosite
- anexe (după caz, pot fi grafice, tabele, chestionare, fișe de observare).

Proiectul poate fi realizat în format digital, pe hârtie sau ca un produs (obiect sau grupuri de obiecte).

Fișa de observare

Descarcă și completează fișa de observare la finalul fiecărei unități de învățare, pentru a te autoevalua.

Portofoliul

Păstrează ordonat, într-un singur loc (o mapă, o cutie, într-o arhivă digitală etc.), prezentările, testele, fișele de lucru, proiectele, investigațiile, fișele de observare realizate pe parcursul anului școlar la ora de limba și literatura română.

Fișă de observare

La finalul activităților unei unități, folosește această fișă pentru a te autoevalua. Pas cu pas, vei descoperi cât de mult te-ai implicat în rezolvarea sarcinilor, cât de bine ai lucrat și care a fost starea ta de spirit.

I. Citește cu atenție fiecare afirmație din tabelul următor. Exprimă-ți acordul sau dezacordul în legătură cu fiecare afirmație. În funcție de aprecierea ta, bifează una dintre cele trei casete.

Afirmații	Răspunsul meu este:		
	 Sunt de acord	 Sunt indecis/ indecisă	 Nu sunt de acord
Pe parcursul activității ...			
a. ... am descoperit și am învățat lucruri noi.	☒		
b. ... am folosit surse de informare interesante.	☐		
c. ... am făcut schimb de idei cu colegii.	☐		
d. ... am acceptat și soluții propuse de colegi.	☐		
e. ... am descoperit că pot mai mult.	☐		
f. ... am fost calm(ă) și relaxat(ă).	☐		

II. Metoda 3-2-1

Notează **trei termeni noi** pe care i-ai învățat în cadrul acestei unități de învățare, **două idei** despre care ai dori să afli mai multe în continuare, **o abilitate** sau o pricepere pe care consideri că ai dobândit-o în urma activităților desfășurate.

III. Apreciază modul în care ai realizat fiecare investigație/proiect. Poți folosi tabelul ca model.

Etapă	Nivel		
	Satisfăcător 	Bine 	Excelent
Colectarea datelor	Am explicat, uneori cu ajutor și completări de la colegi, ce fac, am notat datele și/sau observațiile. ☐	Am explicat, cu ajutor, ce fac, am notat datele și/sau observațiile. ☐	Am explicat, pe înțelesul tuturor, ce fac, am notat datele și/ sau observațiile. ☐
Formularea concluziilor	Am formulat unele concluzii și le-am prezentat celorlalți, cu completări și corecturi. ☐	Am formulat, cu ajutor, concluzii clare și corecte și le-am prezentat celorlalți. ☐	Am formulat concluzii clare și corecte și le-am prezentat celorlalți. ☐

TEST

Timp de lucru: 50 de minute. Punctaj total: 100 de puncte. Se acordă 10 puncte din oficiu.

SUBIECTUL I

Citește fiecare dintre textele următoare pentru a putea răspunde la cerințele formulate.

(70 de puncte)

Textul 1

Cireșarii

(fragment)

de Constantin Chiriță

Grota îi întâmpină binevoitoare și primele exclamații ale cutezătorilor fură exclamații de surpriză și plăcere. Pătrunseseră printr-o crăpătură ca un triunghi de cărbune, încălziți și transpirați, și se pomeniseră deodată învăluți în răcoare și liniște, iar lumina era discretă și odihnitoare. Dar senzația de plăcere nu dură multă vreme. După prima recunoaștere, un amestec de dezamăgire și deziluzie încercă să pună stăpânire pe ei. Antreul peșterii, camera de primire, era foarte sărac: o scobitură fără asperități, fără cotloane, fără podoabele de calcar pe care și le imaginaseră, fără urme și semne care să-i poarte cu fantezia în noaptea timpurilor. O scobitură oarecare, cu boltă joasă, îngustându-se spre fund. Înaintară cu prudență spre întuneric și chiar după primii pași avură senzația că sunt înghesuiți și amenințați cu strivirea. Bezna se îngroșa, iar fundul peșterii se îndepărta transformându-se într-un tunel din ce în ce mai îngust și mai scund. [...]

Victor îi liniști pe toți anunțându-i că nu mai este mult până la intrarea primului salon, bineînțeles dacă peștera nu se răzvrătise împotriva hărții. Din fericire, peștera fusese cuminte. După numai câteva minute, tinerii pătrunseră într-o încăpăre largă, ca o sală de bal, luminată straniu de razele care se furișau iscusit prin niște crăpături subțiri ca firul de ață. Când lanternele incendiară cu lumina lor unită salonul, exclamații uluite îi salutară splendorile generoase. Zeci de țurțuri albicioși se spânzuraseră de cupola neagră, iar în mijloc, stalactitele și stalagmitele aproape că-și atingeau vârfurile. Și mai erau ciorchini de marmură lipiți de vreun perete, și fride tainice, și statui ciudate, și

coliere suspendate, și stânci singulare ca niște vârfuri de săgeți. [...]

— Atențiune! ajunse vocea lui Victor la urechile celor doi. Am... dat de apă!

Vestea era prea gravă pentru a nu anula într-o clipită pornirile de ceartă. De fapt, Victor încă nu dăduse de apă, dar simțea umezeala în aer, și parcă auzea și un clipocit în apropiere, și mai era și harta din mâna lui care indica la capătul primului salon existența unui lac subteran. Din prevedere, îl apucă pe Tic de mână. [...] Așa îi găsiră Maria și Ionel. Și tuspătru înaintară cu prudență exagerată, încet, cu pași de plumb. [...] Se opriră la marginea lacului. Malul celălalt nu se vedea. Victor aruncă sfoara cu plumb, și ghemul începu să se desfășoare mereu, mereu, până ce rămase un mosor gol în mâna lui. Și tot nu atinsese fundul!

— Foarte adânc! spuse el. Probabil o prăpastie umplută cu apă. Păcat că nu știm și cât de lat este...

— Brrrrr! făcu Tic după ce-și plimbă o clipă degetele prin apa lacului. Rece ca gheața! Nu l-aș trece înot...

— Nici nu-i nevoie, Ticușor, îl liniști Victor. Îl vom trece cu pluta.

Peșterile – minuni ale naturii

Peșterile se numără printre cele mai frumoase și mai puțin explorate părți ale scoarței terestre. Cum s-au format peșterile?

Cele mai numeroase cavități de acest fel, scobituri naturale subterane, sunt formate prin dizolvarea unor roci de către apele subterane. Așa cum dizolvă zahărul, apa are puterea să scobească în aceste roci, croindu-și astfel adevărate tuneluri subterane, dar în cursul a sute de mii și milioane de ani. Imaginați-vă straturile de roci calcaroase ca pe un imens burete care absoarbe apa rezultată din ploi și din topirea zăpezilor.

Tipuri de peșteri

Deși cele mai mari și mai frumoase peșteri sunt cele săpate în calcar, ele se pot forma și în alte tipuri de roci. Atunci când în ea se infiltrează apa, sarea poate da naștere unor asemenea scobituri naturale. Peștera în sare de la Mânzălești, din Munții Buzăului, cu cei 3.234 m lungime, este una dintre cele mai cunoscute pe plan mondial.

Atunci când lava vulcanilor se întărește, golurile de aer prinse în ea dau naștere unor peșteri. Chiar și apele rezultate din topirea gheții, care curg în interiorul ghețarilor, reușesc să sape adevărate peșteri-tuneluri. Aceste porțiuni înguste dintr-o peșteră, prin care apa a curs sau încă mai curge, poartă numele de *galerii*.

Culori

Multe peșteri surprind turiștii prin culorile pereților, de la alb și galben, până la cele mai interesante nuanțe de roșu, brun sau chiar verde. Acest fenomen se datorează fierului și altor minerale din sol, pe care apa le dizolvă și le amestecă cu calcarul alb.

Temperatură

Peșterile sunt de obicei umede și reci din cauza apei care picură prin tavan și se prelinge pe

pereți. Fiind în mare parte izolate de exterior, temperatura variază foarte puțin de la un anotimp la altul: răcoroase vara, iar pe timpul iernii cu temperatura puțin mai ridicată decât afară. Această temperatură scăzută permite menținerea unor adevărați ghețari de peșteră și formarea de stalactite și stalagmite de gheață. Un astfel de ghețar, vechi de peste 3.500 de ani, este cel din Peștera Scărișoara (Munții Bihor).

Viața

Alături de alge și ciuperci, în peșteri există numeroase insecte (gândaci, greieri-de-peșteră), viermi și păianjeni. În multe peșteri din țara noastră s-au găsit urme ale unor animale care au trăit în perioada glaciară: ursul-de-peșteră, hiena-de-peșteră etc. Peșterile au fost primul adăpost al oamenilor primitivi, în multe dintre ele fiind descoperite urme ale omului preistoric. Gândindu-ne că primii locuitori ai Terrei au trăit în peșteri, putem spune că acestea nu sunt periculoase. Totuși, peșterile care au puțuri, hornuri, săli inundate, cascade, zone alunecoase pot fi primejdioase pentru cei care nu au un echipament adecvat.

Sursa: revista de popularizare a științei *Terra Magazin*, www.terramagazin.ro

A.

1. Notează, din textul 2, doi termeni din câmpul lexical al culorilor. 2 puncte

2. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din *textul 1*. 2 puncte

Grupul micilor exploratori este format din

- a) doi copii.
- b) trei copii.
- c) patru copii.
- d) cinci copii.

Răspunsul corect: ☐

3. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din *textul 1*. 2 puncte

Alături de alte obiecte necesare, copiii au

- a) ață și săgeți.
- b) cărbune și sfoară.
- c) săgeți și lanterne.
- d) sfoară și lanterne.

Răspunsul corect: ☐

4. Scrie litera corespunzătoare răspunsului corect, valorificând informațiile din *textul 2*. 2 puncte

Una dintre explicațiile referitoare la diversitatea culorilor pereților unei peșteri este

- a) dizolvarea fierului din sol.
- b) existența gurilor de aer.
- c) prezența insectelor de peșteră.
- d) lumina puternică a soarelui.

Răspunsul corect: ☐

5. Notează „X” în dreptul fiecărui enunț pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din cele două texte. 6 puncte

Enunțul	Adevărat	Fals
Odată intrați în peșteră, copiii sunt dezamăgiți de imaginea comună a primei părți a traseului.		
Peștera își păstrează lărgimea pe tot drumul urmat de copii.		
Copiii nu reușesc să stabilească exact adâncimea lacului.		
Un exemplu de ghețar de peșteră este cel de la Mânzălești.		
Fără un echipament adecvat, peșterile pot fi periculoase.		
Peștera din Munții Bihor datează de cel mult 3.500 de ani.		

6. Transcrie o figură de stil din secvența: *După numai câteva minute, tinerii pătrunseră într-o încăpere largă, ca o sală de bal, luminată straniu de razele care se furișau iscusit prin niște crăpături subțiri ca firul de ață*, precizând felul acesteia. 6 puncte

7. Scrie un text de aproximativ 30 de cuvinte, în care să exemplifici faptul că descrierea unei peșteri este un element de conținut comun celor două texte. 6 puncte

8. Crezi că este important ca, într-un grup, să existe un lider? Motivează-ți răspunsul în 30-50 de cuvinte, valorificând *textul 1*. 6 puncte

9. Într-un text de minimum 50 de cuvinte, numește un alt text literar studiat la clasă sau citit ca lectură suplimentară, în care un grup de copii depășește un moment dificil în timpul unei aventuri și prezintă o secvență relevantă pentru aceasta. 6 puncte

B.

1. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte

Numărul de silabe pe care îl conține, în ordine, fiecare dintre cuvintele subliniate din secvența *Victor îi liniști anunțându-i* este:

- a) 2, 1, 3, 4;
- b) 2, 1, 3, 5;
- c) 3, 1, 3, 4;
- d) 2, 1, 2, 4.

Răspunsul corect: ☐

2. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte

Au numărul de litere mai mare decât numărul sunetelor ambele cuvinte din seria:

- a) dizolvarea, triumghi.
- b) ceartă, ghețarilor.
- c) exagerată, obicei.
- d) incendiară, gheață.

Răspunsul corect: ☐

3. Scrie în casetă litera corespunzătoare răspunsului corect. 2 puncte

Sinonimele cuvintelor subliniate în enunțul: *Această temperatură scăzută permite menținerea unor adevărați ghețari de peșteră* sunt, în ordine:

- a) acceptă, închipuiți.
- b) împiedică, autentici.
- c) îngăduie, veritabili.
- d) justifică, corecți.

Răspunsul corect: ☐

4. Alcătuiește un enunț exclamativ care să conțină adjectivul *frumos* la gradul superlativ relativ de superioritate. 2 puncte

5. Precizează ce părți de vorbire sunt cuvintele subliniate în secvența: 6 puncte

Victor îi liniști pe toți anunțându-i că nu mai este mult până la intrarea primului salon.

6. Transcrie, din secvențele următoare, trei verbe la timpuri diferite ale modului indicativ, pe care le vei preciza:

Pătrunseseră înăuntru, printr-o crăpătură ca un triunghi de cărbune, încălziți și transpirați.

Îl vom trece cu pluta.

Se opriră la marginea lacului.

Malul celălalt nu se vedea.

6 puncte

7. Scrie un sfat pentru cei care pleacă într-o excursie, utilizând verbul *a fi* la imperativ, forma afirmativă. 6 puncte

8. Textul următor reprezintă mesajul lui Tic, trimis lui Victor, în urma vizitării peșterii. Tic s-a grăbit și în mesaj s-au strecurat câteva greșeli. Rescrie-l, corectându-l! 6 puncte

Am văzut că ți la toți membri echipei, iar eu m-am simțit tare mândru că ma-ți acceptat în grup. Cunoștiințele mele despre peșteri sunt acum mai superioare. Îți mulțumesc pentru toată această experiență!

SUBIECTUL AL II-LEA

20 de puncte

Redactează un text de 50-80 de cuvinte, în care să-ți imaginezi o continuare a întâmplărilor prezentate în *textul 1*.

Punctajul pentru text se acordă astfel:

- conținutul textului – 10 puncte
- redactarea textului – 10 puncte
 - ▶ corectitudinea gramaticală – 2 puncte;
 - ▶ respectarea normelor de ortografie – 2 puncte;
 - ▶ respectarea normelor de punctuație – 2 puncte;
 - ▶ încadrarea în numărul de cuvinte – 2 puncte;
 - ▶ scris citeț – 2 puncte.

UNITATEA I

Despre adevăr și dreptate

Lectură. *Cinci pâini* de Ion Creangă

Limba română. Verbul. Modul conjunctiv

Limba română. Verbul. Modul condițional-optativ

Lectură. Momentele subiectului

Comunicare orală. Ascultarea activă

Redactare. Rezumatul

Interculturalitate. Valori etice în legendele popoarelor (I)

Evaluare. Test

Clubul de lectură

„Adevărul e pretutindeni,
dar nu-l recunoaște decât
acela care-l caută.”

Nicolae Iorga

Discuție. Care sunt primele cinci cuvinte care îți vin în minte când te gândești la **adevăr** și **dreptate**? Discută despre ele în grup. Motivează alegerea făcută.

Textul *Cinci pâini* prezintă o întâmplare în care doi drumeți nu se înțeleg cu privire la o sumă de bani și ajung la judecată. Citește textul și află cum împarte dreptatea judecătorul.

Cinci pâini

adaptare după Ion Creangă

Doi oameni călătoreau odată pe un drum. Unul avea în traista sa trei pâini, iar celălalt, două pâini. Fiindu-le foame, se opresc la umbra unui copac și încep să mănânce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mâncare.

Un al treilea drumeț, necunoscut, se oprește lângă ei, dându-le bună ziua. Apoi se roagă să-i dea și lui ceva de mâncare, fiindcă era tare flămând.

— Poftim, om bun, de-i ospăta¹ împreună cu noi! ziseră cei doi drumeți călătorului străin. Unde mănâncă doi, poate mânca și al treilea.

Călătorul străin se așază lângă cei doi, apoi încep cu toții a mânca pâine goală și a bea apă rece din fântână. Și mănâncă ei la un loc, și mănâncă, până ce termină de mâncat toate cele cinci pâini, de parcă nici n-ar fi fost.

După ce au mâncat, călătorul străin scoate cinci lei din pungă și-i dă celui ce avusese trei pâini, zicând:

— Primiți, vă rog, oameni buni, acești bani de la mine, ca mulțumire pentru că mi-ați dat de mâncare la nevoie.

Cei doi nu prea voiau să primească, dar, după multă stăruință² din partea celui de-al treilea, au primit. Călătorul străin își ia rămas-bun de la cei doi, apoi pleacă. Ceilalți mai rămân sub copac, la umbră, să se odihnească. Într-un târziu, cel care avusese trei pâini îi dă doi lei celui cu două pâini, zicându-i:

— Ține, frate, partea dumatăle! Ai avut două pâini întregi, doi lei ți se cuvin. Și mie îmi opresc trei lei, fiindcă am avut trei pâini întregi.

— Cum așa?! zise celălalt nemulțumit. Pentru ce numai doi lei și nu doi și jumătate, partea dreaptă ce ni se cuvine fiecăruia? Eu cred că nu mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm!

Și astfel pornesc ei la drum, cu hotărârea să se judece. Și, cum ajung într-un loc unde era judecătorie, se înfățișează înaintea judecătorului și încep a spune câte pâini a avut fiecare, cum a mâncat drumețul cel străin la masa lor deopotrivă cu dânsii, cum le-a dat cinci lei drept mulțumire și cum cel cu trei pâini a împărțit banii.

Judecătorul, după ce-i ascultă pe amândoi cu luare aminte, îi spune celui care avusese două pâini să înapoieze un leu tovarășului cu trei pâini.

Cel cu două pâini își manifestă nemulțumirea și cere explicații judecătorului.

— Ia să zicem că s-ar fi tăiat fiecare pâine în câte trei bucăți deopotrivă de mari, explică judecătorul. Câte bucăți ai fi avut dumneata?

— Șase bucăți aș fi avut, domnule judecător.

— Dar tovarășul dumitale, care spui că a avut trei pâini?

— Nouă bucăți ar fi avut, domnule judecător.

— Acum, câte fac la un loc șase bucăți și cu nouă bucăți?

— Cincisprezece bucăți, domnule judecător.

— Câți oameni au mâncat aceste cincisprezece bucăți de pâine?

— Trei oameni, domnule judecător.

— Bun! Câte bucăți a mâncat fiecare om?

— Câte cincisprezece bucăți, domnule judecător.

— Dacă tu ai avut șase bucăți și ai mâncat cincisprezece bucăți de pâine?

— Numai o bucată, domnule judecător.

— Cel care a avut nouă bucăți câte i-a dat străinului, dacă a mâncat cincisprezece bucăți?

— Patru bucăți, domnule judecător.

— Bun! Așadar, o bucată de pâine rămasă de la dumneata și cu patru bucăți de la celălalt fac la un loc cincisprezece bucăți pe care le-a mâncat oaspetele dumneavoastră, care v-a dat cincisprezece lei drept mulțumire!

— Adevărat este, domnule judecător.

— Așadar, dumitale ți se cuvine numai un leu, fiindcă numai o bucată de pâine ai avut de dat. Iar tovarășului dumitale i se cuvin patru lei, fiindcă patru bucăți de pâine a avut de dat. Acum, fă bine și înapoiază un leu tovarășului dumitale!

Cel cu două pâini, văzând că nu mai are încotro, înapoiază un leu tovarășului său, cam cu părere de rău, și pleacă rușinat.

¹ (aici) a mânca

² rugămintă insistentă

1. Care sunt personajele narațiunii?
2. Ce crezi că înseamnă faptul că locul și timpul acțiunii nu sunt detaliat prezentate?
3. Alege **A** (*adevărat*) sau **F** (*fals*), în funcție de valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri:
 - a. Străinul oferă banii celui ce a avut mai multe pâini.
 - b. Doi oameni, care se cunoșteau dinainte, călătoresc pe același drum.
 - c. Călătorul care a avut două pâini își face singur dreptate.
4. De ce unul dintre călători este nemulțumit să primească mai puțin de jumătate din suma oferită de străin?
5. Corelează raționamentul judecătorului (I–IV) cu următoarele operații matematice (a–d).
 - a. $4 + 1 = 5$; b. $9 + 6 = 15$; c. $9 - 5 = 4$; d. $6 - 5 = 1$
 - I. Totalul bucăților de pâine obținute din împărțirea celor cincisprezece pâini; II. Bucățile de pâine rămase în plus primului drumet; III. Bucățile de pâine rămase în plus celui de-al doilea drumet; IV. Bucățile de pâine mâncate de străin.
6. Justifică, oral, una dintre afirmațiile următoare referitoare la text: a. conține o morală, o învățătură; b. evidențiază aspecte din trecut ale vieții oamenilor; c. stârnește râsul.
7. Precizează tema textului și trei cuvinte-cheie care o susțin.
8. Notează, în minimum 30 de cuvinte, *impreșiile* pe care ți le-a produs lectura. Motivează-ți răspunsul.
9. Crezi că fiecare ar trebui să susțină, în orice situație, adevărul în care crede? Justifică-ți răspunsul în 30-50 de cuvinte, valorificând textul.
10. Care dintre proverbele următoare referitoare la dreptate și la adevăr se potrivește cel mai bine cu mesajul transmis de textul *Cinci pâini*? Motivează-ți alegerea.
 - Adevărul nu se teme de judecată.
 - Adevărul este întotdeauna la mijloc.
 - Dacă recunoști că n-ai dreptate când n-ai dreptate, ai dreptate.
 - Mulți cunosc adevărul, dar nu toți adevărul grăiesc.

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Verbul. Modul conjunctiv

Limba română. Verbul. Moduri verbale și timpurile lor: conjunctivul

În textul narativ *Cinci pâini*, sunt folosite anumite **moduri** de a exprima o acțiune **posibilă** sau **dorită** prin diverse **forme ale verbelor**. Descoperă în continuare care sunt aceste forme, cum se construiesc, cum le poți scrie corect, pentru a comunica eficient.

Amintește-ți! Verbele sunt o clasă de cuvinte importante în **textele narrative**, deoarece exprimă **acțiuni** sau **stări**.

Modul reprezintă un set de forme ale unui verb care indică felul în care vorbitorul consideră acțiunea sau starea exprimată prin verb. Știi deja că un verb la modul **indicativ** indică o acțiune reală (*mâncaseră, așteptau*), iar un verb la modul **imperativ** indică un ordin, o rugămintă sau un îndemn, adică o acțiune incertă. (*Așteaptă!*)

Istoria cuvintelor. Echivalentul termenului **mod** în limba engleză este *mood*, care se traduce prin *stare sufletească, dispoziție, abordare*; cu alte cuvinte, se referă la modul cum vezi lumea.

Vrei să îți îmbroscătezi cunoștințele despre verb? Consultă **manualul digital**.

Vei descoperi în continuare două moduri ale verbelor care indică **acțiuni posibile** (*să împartă, ar mânca*).

Citește fragmentul următor din textul *Cinci pâini* de Ion Creangă și transcrie verbele care arată acțiuni posibile și care au în față elementul *să*.

Fiindu-le foame, se opresc la umbra unui copac și încep să mănânce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mâncare. Un al treilea drumeț, necunoscut, se oprește lângă ei, dându-le bună ziua. Apoi se roagă să-i dea și lui ceva de mâncare, fiindcă era tare flămând.

Modul conjunctiv

Verbele transcrise din exemplul anterior sunt la modul conjunctiv.

Verbele folosite la **modul conjunctiv** pot exprima:

a. acțiuni și stări posibile, realizabile

Apoi se roagă să-i dea și lui ceva de mâncare.

b. un ordin, o urare, un dubiu:

Acum, să faci bine și să înapoiezi un leu tovarășului dumitale!

Să fii sănătos!

Oare să mănânce toată pâinea?

Verbele la modul conjunctiv includ elementul **să** (*să înțeleg, să știi, să dea*).

Modul conjunctiv are două **timpuri**: **prezent** și **perfect**.

Timpul prezent se formează astfel: elementul **să** + **verb** (cu formă de indicativ prezent, cu excepția persoanei a III-a, singular și plural, unde sunt folosite forme specifice).

a da

să dau

să dai

să dea

să dăm

să dați

să dea

a merge

să merg

să mergi

să meargă

să mergem

să mergeți

să meargă

Timpul perfect se folosește pentru a indica o acțiune posibilă, plasată înaintea unui reper, sau o presupunere.

Să fi înțeles împărțirea, drumeții n-ar mai fi ajuns la judecată./Trebuie să fi avut inimă bună, dacă l-au primit pe călător.

Timpul perfect se formează din elementul **să** + auxiliarul **a fi** (invariabil, infinitiv) + **verb** (invariabil, cu forma de participiu).

Atenție la scriere! Pentru că toate elementele componente rămân aceleași (sunt **invariabile**), verbele la modul conjunctiv timpul perfect au **o singură formă** la toate persoanele, singular și plural.

(eu, tu, el, ea, noi, voi, ei, ele) *să fi dat/să fi mâncat*

Între *să* și verb poți utiliza cuvinte precum *mai, tot, nu*.

*Să **mai** încerci!*

*Să **tot** mănânci!*

*Mi-aș dori să **nu** fi venit.*

Formele de conjunctiv fără *să* aparțin limbii vorbite și exprimă **acceptarea** (*Fie cum vrei!*, *Treacă de la mine!*), **urarea** (*Trăiască prietenii!*).

O formă de conjunctiv adesea folosită în limba vorbită (în mod incorect) este *să aibe*, în loc de *să aibă*.

În mod corect, este folosită forma *să aibă* în textul *Cinci pâini*:

*Fiindu-le foame, se opresc la umbra unui copac și încep să mănânce împreună, ca **să aibă** mai mare poftă de mâncare.*

Atenție la scrierea cu unu sau doi i!

Explică scrierea următoarelor forme, folosind informațiile despre construcția lor.

Nu fi supărat! (imperativ – negativ)

Fii sănătos! (imperativ – afirmativ)

Să fii sănătos! (conjunctiv prezent – afirmativ)

Să nu fii supărat! (conjunctiv prezent – negativ)

Să fi înțeles mesajul? (conjunctiv perfect)

1. Scrie trei reguli pentru un elev, ca enunțuri imperative, cu verbele *a afla*, *a ști*, *a ține* la persoana a II-a, singular, modul conjunctiv, timpul prezent.

2. Alege varianta corectă:

a. *Ce frumusețe! Tot să vii aici!/Ce frumusețe! Să tot vii aici!*

b. *Era bine mai să fi studiat./Era bine să fi mai studiat./Era bine să mai fi studiat.*

3. Completează textul de mai jos, reprezentând un mesaj către un prieten, cu forma corectă de conjunctiv a verbelor scrise între paranteze.

Mi-aș dori ca Mihai (*a avea*) inspirație și (*a crea*) o compunere care (*a impresiona*). Bănuiesc că și tu vrei (*a susține*) participarea lui la competiție. (*a veni*) la ora 13.00 în fața școlii!

4. Alcătuește un enunț imperativ în care verbul *a scrie* să fie la modul conjunctiv, timpul prezent, forma negativă și un enunț asertiv în care verbul *a fi* să fie la modul conjunctiv, timpul perfect.

 În lume. Conjunctivul din română corespunde în anumite contexte infinitivului din alte limbi. *Vreau să mănânc* se traduce în engleză prin *I want to eat*, iar în franceză, prin *Je veux manger*.

5. Cu siguranță, ai o pasiune, un hobby. Completează enunțul următor cu ceea ce consideri că te reprezintă: *Îmi place să ...*

Apoi, completează enunțul referitor la prietena/prietenul tău: *El/Ea adoră să ...*

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Verbul. Modul condițional-optativ

Limba română. Verbul. Moduri verbale și timpurile lor: condițional-optativul

1. Completează enunțurile cu dorințele tale.

Dacă aș avea ..., aș ...

Dacă aș fi ..., aș ...

2. Precizează cum este considerată acțiunea (realizată sau doar posibilă) atunci când sunt folosite formele subliniate ale verbelor în enunțurile următoare.

a. Ar ști mai mult dacă ar citi tot ce i-am recomandat.

b. Aș vrea să te întreb ce ai fi făcut în locul meu.

c. Cred că ți-ar plăcea să cânti la spectacol.

Modul condițional-optativ exprimă o acțiune a cărei realizare depinde de îndeplinirea unei condiții.

Știi că...?

condițional = care depinde de o condiție;

optativ = care exprimă o dorință.

Verbele la modul condițional-optativ pot exprima:

- o acțiune posibilă a cărei realizare depinde de o condiție

*Câte bucăți **ai avea** dumneata dacă s-ar tăia fiecare pâine în câte trei bucăți?*

- o acțiune posibilă, dar nerealizată în trecut

*Câte bucăți **ai fi avut** dumneata dacă s-ar fi tăiat fiecare pâine în câte trei bucăți?*

- o comparație ireală

*Și mănâncă ei la un loc, și mănâncă, până ce termină de mâncat toate cele cinci pâini, de parcă nici **n-ar fi fost**.*

- o falsă dorință ce accentuează apropierea dintre vorbitori

***Mânca-l-ar** bunica de frumos!*

Verbele la modul condițional-optativ pot avea două timpuri: **prezent** și **perfect**.

Atenție la scriere! Timpul **prezent** este construit astfel:

Formele **aș, ai, ar, am, ați, ar** + **verbul** principal (invariabil, la infinitiv).

a cânta

(eu) **aș** cânta
(tu) **ai** cânta
(el/ea) **ar** cânta
(noi) **am** cânta
(voi) **ați** cânta
(ei/ele) **ar** cânta

a veni

aș veni
ai veni
ar veni
am veni
ați veni
ar veni

Timpul perfect exprimă o posibilitate nerealizată în trecut.

*Câte bucăți **ai fi avut** dumneata?*

Timpul perfect este construit astfel:

Formele **aș, ai, ar, am, ați, ar** + verbul auxiliar **a fi** (invariabil) + **verbul** principal (invariabil, la forma de participiu).

a cânta

(nu) **aș fi** cântat
(nu) **ai fi** cântat
(nu) **ar fi** cântat
(nu) **am fi** cântat
(nu) **ați fi** cântat
(nu) **ar fi** cântat

a veni

(nu) **aș fi** venit
(nu) **ai fi** venit
(nu) **ar fi** venit
(nu) **am fi** venit
(nu) **ați fi** venit
(nu) **ar fi** venit

Între verbul auxiliar și verbul principal poți utiliza cuvinte precum **mai**.

Aș mai fi cântat.

● În ce situație de comunicare ai întâlnit construcția următoare?

Mânca-l-ar bunica de frumos!

Ce observi în privința ordinii cuvintelor din structura condițional-optativului prezent?

Atenție! În limba vorbită, este folosită câteodată forma greșită **mi-ar place**, în loc de forma corectă **mi-ar plăcea**.

Explică de ce este corectă cea de-a doua formă, folosind **regula de construcție** a modului condițional-optativ.

3. Încercuiește forma corectă. Verifică folosind regula de construcție a modului condițional-optativ.

- a.** Dacă *ai apărea/ai apare* în tribună la meciul meu, *aș fi/ași fi* mulțumită.
- b.** Cred că *ți-ar displace/ți-ar displacea* să nu participi la acest proiect.
- c.** *Ai ști/ai știi* răspunsul dacă *ai fi învățat/ai fii învățat* la timp.
- d.** *Aș tace/Aș tăcea*, dar nu sunt de acord cu ideile tale.
- e.** Dacă *a-i împacheta/ai împacheta* lucrurile, *ar încape/ar încăpea* în rucsac.

4. Rescrie mesajul trimis de un copil prietenului său, corectându-l!

Mi-ași dori să vi la petrecerea mea. Vin-o sâmbătă la mine acasă. Vor fii doar câțiva invitați care sper să aibe veselia cu ei.

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Momentele subiectului

Lectură. Textul narativ literar: Momentele subiectului/etapele acțiunii

Oare cum se construiește o poveste?

În **textul narativ** există o succesiune a **momentelor subiectului** (a etapelor acțiunii), astfel:

Expozițiunea (*situația inițială*) prezintă **cadrul** (unde și când are loc acțiunea) și unele **persoaje** din poveste.

Intriga (*problema, evenimentul declanșator*) ne face curioși să citim povestea pentru a vedea ce s-a întâmplat. De obicei, intriga este semnalată prin termeni precum: *când, deodată, într-o bună zi, pe când* etc. Este momentul care declanșează acțiunea.

Desfășurarea acțiunii cuprinde *lanțul de întâmplări* declanșate de problemă.

Punctul culminant (*situația dificilă*) este momentul de maximă tensiune, punctul cel mai palpitant din desfășurarea acțiunii, când e pe cale să se întâmple ceva minunat sau îngrozitor.

Deznodământul (*situația finală*) arată cum se rezolvă problema și cum se finalizează povestea.

1. Ce momente ale subiectului reflectă următoarele acțiuni în textul *Cinci pâini* de Ion Creangă?

- popasul a doi călători lângă un copac pentru a mânca;
- întâlnirea cu un necunoscut care le cere ajutor;
- împărțirea pâinii;
- plata;
- disputa despre împărțirea banilor;
- decizia de a apela la un judecător, judecata;
- verdictul judecătorului;
- reacția celui de-al doilea călător la verdictul judecătorului.

2. Povestește, oral, subiectul textului *Cinci pâini* de Ion Creangă, ținând seama de momentele subiectului/etapele acțiunii.

3. Cum ți se pare deznodământul acțiunii în textul *Cinci pâini* de Ion Creangă? Alege una dintre următoarele variante, motivându-ți opțiunea:

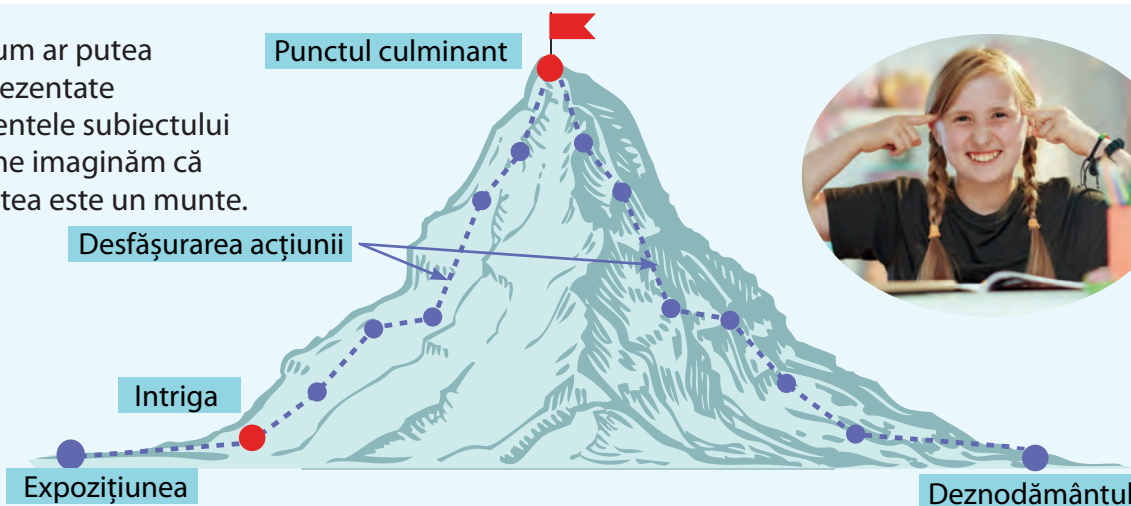
- a. optimist; b. trist; c. vesel; d. derutant.

4. (Re)citește textul *Pungața cu doi bani* de Ion Creangă și identifică momentele subiectului/etapele acțiunii. Cele două texte scrise de Ion Creangă abordează o valoare morală comună. Care este aceasta?

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Iată cum ar putea fi reprezentate momentele subiectului dacă ne imaginăm că povestea este un munte.

Ascultarea activă

Comunicare orală. Strategii de concepere și de comprehensiune a textului oral: parafrazăre, informații explicite și implicite, rezumare. **Strategii de ascultare activă:** verificarea gradului de înțelegere a mesajului prin formularea unor întrebări de clarificare, de reformulare; semnale nonverbale de încurajare

- Dintre toate persoanele din clasa ta, există una care știe să te asculte și să poarte un dialog ca nimeni alta? La cine te-ai gândit și de ce? Notează trei motive pentru alegerea ta.

Ascultarea activă este practica de a te implica total ca ascultător în comunicare, astfel încât să te asiguri că **ai înțeles** clar și corect mesajul și să-i transmiți vorbitorului acest lucru (răspuns, feedback).

Cum poți asculta activ?

- apelezi la **mijloace nonverbale** pentru a confirma că asculți cu atenție și înțelegi vorbitorul (contact vizual, zâmbet, poziția corpului asemănătoare cu a interlocutorului, aprobarea prin mișcarea capului etc.);
- intervii activ în comunicare și adresezi **întrebări suplimentare cu rol clarificator**, pentru a înțelege mai bine mesajul:

Ce înțelegi prin ...?

Ce vrei să spui prin ...?

Ce înseamnă ...?

- adresezi **întrebări care verifică** înțelegerea informațiilor implicite, care nu sunt precizate direct (explicit) de vorbitor:

Atunci când zici ..., te referi la ...?

Vrei să spui că ... ?

Asta înseamnă că ...?

- formulezi **enunțuri care confirmă înțelegerea** unor informații implicite transmise de vorbitor, legate de valorile, atitudinile, sentimentele sale:

Înțeleg că simți ...

Îmi imaginez că te-a bucurat faptul că ...

Îmi imaginez că te-a întristat faptul că ...

Probabil că simți ...

- adresezi **întrebări care confirmă înțelegerea** mesajului prin parafrazăre (reformulare) sau rezumare.

Când **parafrazezi** într-o comunicare orală, exprimi **cu propriile cuvinte (reformulezi)** ceva care a fost spus de o altă persoană, păstrând **toate informațiile**.

Cu alte cuvinte, spui că ...?

Dacă înțeleg bine ...

Maria: Ah! Sunt pasionată de lectură!

Ana: Cu alte cuvinte, îți place să citești?

Prin contrast cu parafrazărea, atunci când **rezumi** păstrezi **doar esențialul** dintr-o replică sau dintr-un fragment de conversație.

În concluzie, spui că ...?

Pe scurt, vrei să spui că ...?

Știi că...? Poți folosi **parafrizarea** și pentru a transmite mai departe, într-o nouă conversație, informațiile dintr-un dialog purtat anterior.

Maria: *Vii pe la mine?*
Ioana: *Desigur.*

Ana: *Ce a spus Maria?*
Ioana: *Maria m-a întrebat dacă trec pe la ea.*

Pentru asta, transformi vorbirea directă (dialogul) în vorbire indirectă, făcând mici modificări:

- Reproduci cât mai exact replicile participanților.
- Transformi enunțurile imperative, exclamative, interrogative în enunțuri asertive, folosind forme verbale ca *a cerut*, *a exclamat*, *a întrebat* etc.
- Pentru verbe și pronume, înlocuiești formele de persoanele I și a II-a cu formele corespondente pentru persoana a III-a.
- Pentru verbe, înlocuiești forma pentru modul imperativ cu forma pentru modul conjunctiv.
- Elimini cuvintele care imită sunete din natură sau care sunt exclamații.

1. Citește textul și răspunde la întrebări.

În jurul Mariei și al Ioanei se aud conversații, râsete și clinchet de pahare. Fetele discută vesele și se gândesc să aleagă ceva din meniu.

- Unde se află cele două persoane?
 - la o cină în familie
 - la mall
 - la restaurant
- Care au fost indiciile (informațiile implicite) din text care te-au ajutat la aflarea răspunsului?

2. În fragmentul următor, este redat celebrul dialog dintre Micul prinț și vulpe, din capitolul XXI al romanului *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry.

- Identifică oral două moduri de a solicita clarificări.
- Parafrazează oral ultima replică a vulpii.
Cu alte cuvinte, vrei să spui că...
- Rezumă oral ultima replică a vulpii.
În concluzie, vrei să spui că...

— *Nu pot să mă joc cu tine, a spus vulpea. Nu m-a-mblânzit nimeni.*

— *În cazul ăsta... îmi cer scuze, a zis Micul prinț.*

Dar, gândindu-se puțin, a adăugat:

— *Ce vrea să spună „a-mblânzi”?*

— *Se vede treaba că nu ești de pe-aici, a spus vulpea. Ce cauți?*

— *Caut oameni, a zis Micul prinț. Ce vrea să spună „a-mblânzi”?*

— *Oamenii, a răspuns vulpea, au puști și vânează. Mă cam necăjesc! A, și cresc găini. Eu doar cu-atât m-aleg de pe urma lor. Cauți găini?*

— *Nu, a zis Micul prinț. Caut prieteni. Ce vrea să spună „a-mblânzi”?*

— *E ceva ce-i prea des dat uitării, a răspuns vulpea. Înseamnă „să-nfiripi legături”...*

— *Să-nfiripi legături?*

— *Da, da, a spus vulpea. Pentru mine, tu ești acum doar un băiețel care nu se deosebește*

de mii de alți băieței. Nu-ți simt lipsa. Și nici tu nu-mi simți mie lipsa. Pentru tine, sunt doar o vulpe care nu se deosebește de mii de alte vulpi. Dar, dacă mă-mblânzești, o s-avem nevoie unul de altul. O să mi se pară că nu mai e nimeni pe lume ca tine. Iar ție o să ți se pară că nu mai e nimeni pe lume ca mine...

— Încep să înțeleg, a zis Micul prinț. Știu eu o floare... și cred că m-a-mblânzit...

- 3. Activitate în echipă.** Prezentați oral informații, idei, sentimente și puncte de vedere, participând la discuții pe diverse teme sau pornind de la textele citite/ascultate.

Alegeți o valoare care caracterizează colectivul vostru (*respectul, colegialitatea, generozitatea* etc.) și transpuneți-o într-o scenetă inspirată din viața clasei. Puneți-o în scenă în timpul unei ore de limba și literatura română. La final, **discutați în grup** despre text, mesaj, interpretarea rolurilor, ascultarea activă.

- 4. Este important să știi să asculți? Prezintă oral** punctul tău de vedere în fața colegilor, valorificând cel puțin un exemplu din experiența personală.
- 5. Ascultă** cu atenție, în lectura profesorului, textul *Adevărul în strai de poveste* (disponibil în manualul digital). Stabilește natura următoarelor informații din text, marcând cu un „X” răspunsul pe care îl consideri corect, după model.

Exemplu	Informație explicită	Informație implicită
Demult, Adevărul a colindat prin lume singur și trist.	X	
Oamenilor nu le place adevărul.		
Adevărul și Povestea s-au întâlnit la marginea unui oraș.		
Povestea s-a oferit să îmbrace Adevărul în haina ei strălucitoare.		
O poveste spune adevărul într-o formă frumoasă.		

- 6. Discută** cu un coleg de clasă pe tema: *Este important ca adevărul să fie mereu îmbrăcat într-o poveste pentru a fi acceptat de toți?* Unul dintre voi va argumenta *pro*, iar celălalt, *contra*. În timpul dialogului, fii atent(ă) la următoarele aspecte:

- Ascultă activ, punând întrebări de clarificare referitoare la o informație din text.
- Parafrasează o replică a interlocutorului.
- Rezumă o intervenție a partenerului de dialog, extrăgând informațiile esențiale.

Evaluare colegială	Da/Nu
adresarea de întrebări de clarificare	
oferirea de feedback prin rezumarea dialogului, parțial/integral	
oferirea de feedback prin parafrizarea unor replici	
utilizarea unei intonații încurajatoare	
evitarea întreruperii vorbitorului	
menținerea atenției acordate vorbitorului	
asigurarea contactului vizual	
aprobarea prin mișcarea capului	
zâmbetul, mimica prietenoasă/întrebătoare	
postura potrivită	
raportul ascultat – vorbit	

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Rezumatul

Redactare. Rezumatul

Să redai pe scurt conținutul unui text scris sau al unei comunicări orale înseamnă **să faci un rezumat**.

Rezumatul îți oferă **o idee generală** despre un text mai lung, fără să citești cartea, articolul sau să urmărești filmul mai întâi.

În viața de zi cu zi, întâlnești rezumate la tot pasul: pe copertile cărților, pe site-ul cinematografelor (pentru filme), la începutul unor articole mai lungi etc. Realizezi rezumate când le spui părinților în puține cuvinte ce ai făcut la școală într-o zi, le povestești pe scurt prietenilor un film pe care l-ai văzut, le scrii bunicilor cum a fost în tabără etc.

Rezumatul poate fi **oral** sau **scris** și se poate referi la întâmplări reale sau imaginare, văzute, trăite, scrise ori citite.

Rezumatul unui text narativ

Rezumatul unei narațiuni este o înșiruire **scurtă** a celor mai **importante întâmplări** din text (**ce s-a întâmplat**).

Iată **metode** care te pot ajuta să faci rezumatul unei narațiuni:

Metoda Planul de idei

1. Citește textul integral.

2. Notează prin enunțuri ideile din text (*planul de idei*).

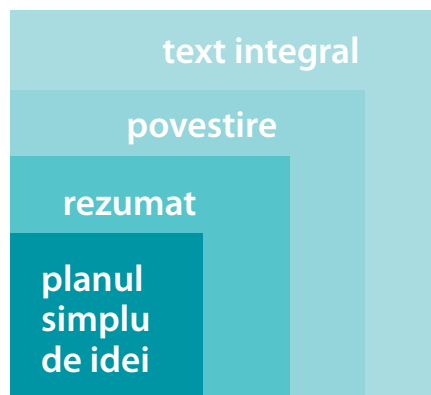
3. Evidențiază din lista de idei doar ideile principale (*planul simplu de idei*).

4. Înlănțuie enunțurile (ideile principale) într-un paragraf prin cuvinte de legătură.

 Descoperă în manualul digital cum aplici metoda la textul *Cinci pâini*.

Rezumi textul după **planul simplu de idei**, dar **povestești** textul după **planul dezvoltat de idei**. **Rezumatul** este mai scurt decât **povestirea** textului, care este mai scurtă decât **textul integral**.

Metoda Rezumat într-un paragraf

Această metodă de rezumare se aplică multor texte narative ficționale și are la bază structura unui text narativ și etapele acțiunii.

Cineva	<i>Cine participă la acțiune? [personaj(e), loc, timp]</i>
Vrea	<i>Ce dorește să facă personajul principal?</i>
Dar	<i>Ce problemă întâmpină? (intrigă)</i>
Așa că	<i>Cum procedează personajul pentru a rezolva problema? (desfășurarea acțiunii)</i>
Iar la final	<i>Cum se rezolvă problema? (deznodământ)</i>

Iată cum poți crea un rezumat într-un paragraf pentru textul *Cinci pâini*:

Doi călători vor să împartă o sumă de bani, **dar** nu se înțeleg, **asa că** merg la un judecător pentru a găsi dreptatea, primesc o soluție inedită din partea judecătorului, **iar la final** nemulțumitul acceptă judecata și își continuă drumul.

Nu folosi:**Forma textului (structură)**

✗ **detalii** (descrieri amănunțite)

Sensul textului

✗ **opinii și predicții** personale (nu prezinți tema textului, nu introduci idei care nu se regăsesc în text, nu faci asocieri cu alte cărți)

Stilul textului

✗ **elemente din stilul autorului** (narezi la persoana a III-a, nu folosești dialogul, respecti ordinea desfășurării întâmplărilor, nu folosești figuri de stil, cuvinte din limba vorbită, enunțuri exclamative, imperative, interogative)

1. Redactează rezumatul unei povești de Ion Creangă. Apoi autoevaluează-te pe baza grilei de mai jos. La final, discutați împreună în clasă despre dificultățile întâmpinate și despre ce puteți îmbunătăți pentru a redacta un rezumat corect. Notează observațiile și sugestiile în caietul tău.

Criterii de evaluare	DA	NU
Redarea conținutului textului într-o formă concisă		
Valorificarea întregului conținut, folosind ideile principale		
Respectarea succesiunii întâmplărilor (fără dialog, fără descriere, fără mărci afective sau interpretări personale)		
Folosirea exclusiv a persoanei a III-a		
Utilizarea verbelor la indicativ prezent, iar pentru acțiuni trecute – la indicativ perfect compus		
Coerența textului (legătura dintre părțile sale și între idei)		

2. Într-o scrisoare pe care Ion Creangă i-a trimis-o lui Titu Maiorescu (om de cultură care l-a sprijinit pe Creangă) în data de 10 noiembrie 1876, a făcut următoarea precizare, referindu-se la una dintre operele sale: ... *am scris lung, pentru că n-am avut timp să scriu scurt*. Care crezi că este sensul afirmației? Consideri că are legătură cu ceea ce ai învățat despre redactarea unui rezumat? Explică.

Descoperă activități multimedia în manualul digital.

Valori etice în legendele popoarelor (I)

Interculturalitatea. Valori etice în legendele popoarelor

Dragă cititorule,

Sunt încântat să te cunosc! Permite-mi să mă prezint: sunt *Culture!* Tatăl meu este Arborel, arborele cunoașterii!

Stându-i prin preajmă, am învățat multe despre culturile din toate cele patru zări.

Astăzi vom descoperi lucruri noi despre valori ca adevărul și dreptatea și modul în care acestea sunt reprezentate în două culturi: cea română și cea arabă.

Lumea arabă este o lume fascinantă, căreia îi asociem frumoasele povești din colecția *1001 de nopți*. Știai că populația arabă nu trăiește într-un singur stat, ci în zeci de țări și regiuni arabe, în care se vorbește limba arabă? Cultura arabă are reguli foarte stricte legate de dreptate.

În cultura românească, există povești despre cât de corecți erau locuitorii Țării Românești în perioada domniei lui Vlad Țepeș. Cum reușea domnitorul asta? Printr-o formă extrem de dură de aplicare a dreptății: trasul în țeapă. Cei pedepsiți astfel erau lăsați în văzul tuturor pentru a servi drept avertisment celor care ar fi încercat să comită nelegiuiri.

Prin urmare, indiferent de apartenența la o cultură ori alta și de depărtarea în timp și spațiu, oamenii din diverse culturi au fost interesați mereu de adevăr și de dreptate.

Te invit să descoperi **două texte** – unul din folclorul arab (*Ali Baba și cei patruzeci de hoți*) și altul din cel românesc (*Dreptatea lui Țepeș*) – care ilustrează temele *dreptate* și *adevăr*.

Ali Baba și cei patruzeci de hoți

adaptare

Ali Baba, arab sărac, muncea într-o pădure, când patruzeci de hoți sadea*, născuți doar ca să fure, veniră să pitească bine, în peștera ascunsă, grămezi de bani și pietre scumpe, cum rar mai vezi în lume.

Ali Baba i-a urmărit și, după ce-au plecat, „Sesam, deschide-te!” rosti și-n peșteră a intrat.

Luă cu el din bogății, scăpând de sărăcie, vrând ca doar el și-ai lui de-acest noroc să știe.

* autentic, adevărat

Dar hoții repede-au aflat că cineva umblase în peștera plină cu aur și voaluri de mătase. S-au adunat și-au plănuit că-i bine pentru ei să se ascundă repezior în vase de ulei, iar hoțul-șef să se prefacă a fi un negustor care muncește ca să-și vândă din marfă tuturor.

Când la Ali Baba în poartă bătu acesta tare, omul îndată îl primi, crezând că vrea cazare. Dar Morgiana, servitoarea, se prinse că sunt hoți și, iscusită cum era, îi doborî pe toți.

Ești curios/curioasă să afli cum i-a doborât Morgiana pe hoți? Dă pagina și află continuarea poveștii! ►

Șeful celor patruzeci de hoți se pregătește să se răzbune și să recupereze bogățiile luate de Ali Baba din peșteră. Planurile sale nu merg însă cum s-ar fi așteptat.

UNDEVA ÎN ARABIA

O legendă populară românească spune:

Dreptatea lui Țepeș

În vremea lui Vlad Țepeș, un negustor a pierdut o pungă cu 1.000 de galbeni. El a făgăduit răsplată celui care o va găsi și i-o va înapoia. Nu după mult timp, un țăran, om cinstit, îi duce păgubașului punga. Negustorul numără banii și-i spune:

